

09.21.54 Skammtafræði I

Laugardaginn 9. desember, kl. 14-18.

Leyfileg hjálpargögn eru: Vasatölva, allar bækur, nótur og dæmi.

1. Hreintóna sveifli er lýst með Hamiltonvirkjanum

$$H = \hbar\omega \left(a^\dagger a + \frac{1}{2} \right).$$

Tröppuvirkjarnir a og $a^\dagger$ uppfylla víxlin $[a, a^\dagger] = 1$.

- (a) Finnið tímaþróun lækkunarvirkjans (eða eyðingarvirkjans) a með því að reikna beint

$$a(t) = \exp(iHt/\hbar) a \exp(-iHt/\hbar).$$

Hér er gert ráð fyrir því að $a(0) = a$.

- (b) Berið svarið saman við niðurstöðuna sem fæst með því að leysa jöfnu Heisenbergs fyrir virkjann a

$$i\hbar \frac{d}{dt} a = [a, H].$$

2. Hægt er að meta orku grunnástands Vetrnisatómsins með því að nota kúlusamhverfu hnikunarföllin

$$\phi_\alpha(r) = \begin{cases} C \left(1 - \frac{r}{\alpha}\right) & \text{ef } r \leq \alpha \\ 0 & \text{ef } r > \alpha, \end{cases}$$

þar sem C er stöðlunarfasti og α er hnikunarfasti.

- (a) Finnið væntigildi stöðuorkunar og hreyfiorkunar fyrir ástandið $|\phi_\alpha\rangle$. Hér er nauðsynlegt að tákna væntigildi hreyfiorkunar með

$$\langle K \rangle = \frac{\hbar^2}{2m} \int d^3r (\vec{\nabla} \phi_\alpha)^* \cdot (\vec{\nabla} \phi_\alpha).$$

- (b) Finnið α_0 , gildið á α sem gefur bestu orku grunnástandsins. Berið α_0 saman við geisla Bohrs a_0 .
- (c) Berið nálgunargildið á orku grunnástandsins saman við rétt gildi.
3. Eind með massa μ getur aðeins hreyfst í hring með fastan geisla ρ í x - y -sléttunni. Bylgjufall eindarinnar ψ er aðeins háð horninu α sem er mælt frá x -ásnum í jákvæða snúningsátt. Bylgjufallið er einhlítt, því verður að gilda að $\psi(\alpha + 2\pi) = \psi(\alpha)$. Bylgjuföllin eru stöðluð á hringnum.

- (a) Athugið virkjann

$$M = -i\hbar \frac{d}{d\alpha}.$$

Er hann sjálfoka? Finnið eigingildi og stöðluð eiginföll M . Hvaða eðlisfræðilega merkingu hefur M ?

- (b) Hreyfiorka eindarinnar er $H_0 = M^2/(2\mu\rho^2)$. Finnið eigingildi og eiginföll H_0 . Eru þau margföld?
- (c) Klukkan $t = 0$ er bylgjufall eindarinnar $N \cos^2 \alpha$ (N er stöðlunarfasti). Hvað er hægt að segja um staðsetningu eindarinnar fyrir $t > 0$.
- (d) Eindin hefur hleðslu q og víxlverkar við fast einsleitt rafsvið $\mathcal{E}$ samhliða x -ásnum. Víxlverkuninni er lýst með Hamiltonvirkjanum $W = -q\mathcal{E}\rho \cos \alpha$. Hvert er nýja bylgjufall grunnástandsins með tilliti til $\mathcal{E}^1$, ($\psi_{\mathcal{E}}(\alpha) + o(\mathcal{E}^2)$)?
4. Kerfi er lýst með Hamiltonvirkjanum $H_0 = \Omega J_z$, þar sem J_z er z -þáttur hverfþunga með skammtöluna $j = 1$. Ástandsvigra kerfisins má tákna með $|-\rangle$, $|0\rangle$ og $|+\rangle$. Kerfið verður fyrir tímaháðri truflun $W(t) = \omega J_x \theta(t)$, þar sem $\theta(t)$ er þrepafall Heavisides.

- (a) Hver eru eigingildi H_0 ?
- (b) Ef upphafsástand kerfisins er $|\psi(0)\rangle = \alpha|-\rangle + \beta|+\rangle$ hver eru þá líkindi þess að finna kerfið í eiginástandinu $|0\rangle$ klukkan $t > 0$? ($\alpha, \beta \in \mathbf{C}$). Notið fyrstastigs tímaháðan truflanareikning.
- (c) Hvernig er hægt að finna líkindin í liðnum hér á undan nákvæmlega?